

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**76-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

14 травня – 23 травня 2024 р.

СЕКЦІЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

УДК 796.03:06

*Гета А. В., к.фіз.вих., доцент
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТУ У ФІЗИЧНОМУ ТА ДУХОВНОМУ РОЗВИТКУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах сьогодення проблеми організації та розвитку студентського спорту, на жаль, вивчені недостатньо. Важливо, що фізична культура та її складова частина – студентський спорт – у структурі освітньої та професійної підготовки майбутніх бакалаврів та фахівців виступають не лише у ролі навчальної гуманітарної дисципліни, а й як засіб спрямованого розвитку цілісної особистості [2]. Також виділяються ознаки, що становлять категорію студентського спорту: вікові особливості студентської молоді, специфіка навчальної праці та побуту студентів, особливості можливостей студентів та умов занять фізичною культурою та спортом. При цьому організаційними особливостями студентського спорту є: доступність та можливість займатися спортом у години обов'язкових навчальних занять з дисципліни «Фізична культура» (елективний курс в основному навчальному відділенні, навчально-тренувальні заняття у спортивному відділенні); можливість займатися спортом у вільний від навчальних академічних занять час у спортивних секціях та групах, а також самостійно; можливість систематично брати участь у студентських спортивних змаганнях доступного рівня (у навчальних залікових змаганнях, у поза- та внутрішньовузівських змаганнях з обраних видів спорту).

Організаційну структуру студентського спорту представляють:

- об'єкти студентського спорту: студенти, аспіранти; кафедра фізичного виховання, спортивні клуби, фізкультурно-спортивні центри та інші фізкультурно-спортивні організації, що створюються у ЗВО; регіональні студентські спортивні організації (асоціації, спілки);
- атрибути студентського спорту, тобто ознаки, що визначають умови та можливості у змагальній діяльності для студентів;
- відносини: у компетенції державних органів різного рівня щодо їх діяльності та відповідальності за розвиток студентського спорту; у розподілі функцій і повноважень різних рівнів студентського спорту (міжнародного, державного, регіонального, місцевого та власне вузівського), їх координації та взаємодії; у встановленні статусу студентських змагань та критеріїв оцінки спортивної діяльності ЗВО;

- порядок підпорядкування (ієрархія) державних та громадських форм організації у реалізації політики у сфері студентського спорту;
- ієрархічна будова студентських спортивних змагань.

При розгляді організаційної структури студентського спорту висуваються як критерії кількісні та якісні характеристики, що описують успіхи студентів та ЗВО у студентських змаганнях.

Однак розвиток студентського спорту відбувається не так активно, як цього вимагають сучасні умови життя. Слабкий розвиток студентського спорту країни пов'язаний з нерозробленістю соціальних, правових, економічних і організаційних засад діяльності державних та громадських структур за нових економічних умов, що ускладнює розвиток студентського спорту в університетах. Відсутність систематизації даних про відповідальність за реалізацію студентського спорту в умовах його нормального забезпечення з боку державних структур, так і ЗВО обмежує можливості студентів у заняттях обраним видом спорту. Вимоги до формування у студентів фізичної культури особистості та здатності спрямованого використання різноманітних засобів фізичної культури та спорту сьогодні носить декларативний характер. Зазначається, що протягом останніх років через хронічно обмежене фінансування освіти та незатребуваність освічених людей знижується якість фізичної культури.

У багатьох ЗВО спостерігається зниження уваги до спортивної роботи, зменшується кількість студентів, які займаються фізичною культурою та спортом, скорочуються спортивні секції, закриваються спортивні клуби, а багато фахівців йдуть зі сфери вищої освіти. У ринкових відносинах, коли відсутня державна підтримка спорту, відбувається комерціалізація і професіоналізація спорту, вища школа змушена перебудовувати умови підготовки студентів, які прагнуть в період навчання займатися спортом [3].

Нині у ЗВО спостерігається протиріччя у питаннях розвитку студентського спорту. Це пояснюється, перш за все:

- вимогами державних освітніх стандартів про необхідність для студентів набуття досвіду використання фізкультурно-спортивної діяльності для досягнення життєвих та професійних цілей та відсутністю програмно-нормативних засад та фінансових умов організації цієї діяльності, з урахуванням особливостей та специфіки університетів;
- декларативністю вимог з боку державних органів щодо організації процесу фізичного виховання, відповідно до чинних державних освітніх стандартів та недотримання з боку ЗВО обсягів трудомісткості на дисципліну «Фізична культура», і як наслідок – зниження можливостей для студентів участі у фізкультурно-масових та спортивних змаганнях;

- відповідальністю кафедр фізичного виховання та спортивних клубів за розвиток фізичної культури та спорту серед студентів та відсутністю нормативних засад та фінансового забезпечення студентських змагань;
- необхідністю підготовки висококваліфікованих фахівців з вищою освітою, що відповідають вимогам споживачів (виробнича сфера, наука, освіта, культура, охорона здоров'я тощо) та відсутністю у суспільстві попиту на підготовку спортсменів у ЗВО;
- складністю організації та дефіцитом часу у студентів для отримання глибоких знань про майбутню професію та необхідністю організації (тренувальних занять для якісної підготовки до участі у спортивних змаганнях);
- регламентацією діяльності кафедр фізичного виховання з метою зміцнення здоров'я, підвищення якості фізичного виховання, розвитку позанавчальної фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи серед студентів та відсутністю розрахунку норм годин навчального навантаження на підготовку студентів-спортсменів, а також фінансових можливостей щодо забезпечення цих окремих видів діяльності;
- прагненням до поліпшення іміджу установи вищої освіти та необхідністю вдосконалення організаційно-правової структури ЗВО з метою визначення фінансових коштів на фізичну культуру та студентський спорт;
- нерівномірністю розвитку видів спорту в регіонах країни, зростанням популярності спортивних змагань серед студентів та можливістю для них брати участь у студентських змаганнях різного рівня.

Отже, специфіка студентського спорту полягає в тому, що різна спортивна підготовленість студентів, їхнє бажання вдосконалити її, висуває нові умови організації спортивної діяльності, що потребує поєднання підходів, характерних як для масового спорту, так і для спорту вищих досягнень.

Спроби реанімувати фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу старими організаційними формами, як правило, не дають бажаних результатів [1]. В умовах традиційних форм навчального процесу з фізичної культури неможливо повною мірою реалізувати фізкультурно-спортивні інтереси студентів через низку факторів та обставин. Це, перш за все, відсутність достатнього спортивного руху в ЗВО, а також нерозв'язність багатьох організаційно-управлінських завдань у цьому аспекті, а фізкультурно-спортивні інтереси студентів, переважно, проявляються через систему видів спорту та спортивні спеціалізації [4].

Таким чином, зміни, що відбуваються у сфері вищої освіти, обумовлені переходом ЗВО від адміністративного способу функціонування до самостійного існування в умовах ринкової економіки призвели до того, що у керівництва ЗВО з'явилася необхідність розробки нових підходів до вирішення проблем, що виникають, і нових способів організації своєї

діяльності у питаннях подальшого розвитку студентського спорту. На даний момент слід зазначити, що існуюча система організації та розвитку студентського спорту, а також його змістовна сторона не повною мірою відповідають вимогам сьогодення.

Подальший розвиток спорту у навчальних закладах тісно пов'язаний із зростанням запитів та розширенням прав особистості на заняттях спортом та участі у змаганнях, з визначенням соціального та правового статусу студентського спорту у фізкультурно-спортивному русі країни. У цьому зв'язку актуальним є вдосконалення аспектів становлення студентського спорту, формування міжвузівських центрів вищої спортивної майстерності, розробка програмного, навчально-методичного та інформаційного процесу підготовки, а також застосування раціональних методів управління студентськими спортивними організаціями та проведення змагань.

Література

1. Акулова Л. Н. Інформаційне забезпечення фізичної культури студентів педагогічного вишу: дис. ... д-ра пед. наук. Х., 2015. 380 с.
2. Іллініч В. І. Студентський спорт та життя: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів К.: АТ «Астра Прес», 2015. 145 с.
3. Лубишева Л. І. Концепція фізкультурного виховання: методологія розвитку та технологія реалізації / Фізична культура: виховання, освіта, тренування, 2016. № 1. С. 11–17.
4. Рапопорт Л. А. Спорт у вузі: проблеми організації / Теорія та практика фізичної культури, 2022. № 8. С. 16–18.

УДК 373.5:37.011.3

*Гулько Т. Ю., ст. викладач
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

РОЛЬ РУХЛИВИХ ІГОР У ПОДОЛАННІ ТРИВОЖНОСТІ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Гра є однією з активних форм життєдіяльності дитини. Її особливістю є рухова активність і відносна незалежність від практичних потреб. Адже, як стверджують Вільчковський Е. С. і Денисенко Н. Ф., «діти під час рухливих ігор керуються безпосереднім інтересом до самого процесу гри або до її змісту, імітуючи реальні події. Мотивом до занять рухливими іграми є можливість перевірити свої фізичні здібності, спритність, отримати позитивні емоції, задоволення досягнутими результатами» [2, с. 54–55].